

MINISTRY OF AGRICULTURE AND FISHERIES: **Report on Agricultural Credit.** London. H. M. Stationary Office. 104 S. 1926. Pris 1 sh 6 d.

I Aarene efter Krigen er Spørgsmaalet om Landbrugets Reorganisation taget op til Drøftelse i England saavel fra offentlig som fra privat Side, For Exempel kan nævnes den for nylig foretagne Undersøgelse af den Maade, hvorpaa Handelen med Landbrugsprodukter er organiseret, og en Række Rapporter, som det engelske Landbrugsministerium har udsendt vedrørende Emner angaaende Landbrugets Økonomi. „Report on Agricultural Credit“ udarbejdet af en af Landbrugsministeriets Embedsmænd, R. R. Enfield, er en af disse.

Denne engelske Interesse for Landbruget bør følges med den største Agtpaagivenhed fra Danmarks Side, dels fordi de økonomiske Foreteelser i de store Lande altid har stor Betydning for de mindre, dels fordi England er vort særlige Marked for Landbrugsprodukter. Men selv om man i England skulde fortsætte denne Undersøgelse af Landbrugets økonomiske Forhold med stor Energi, og selv om dette eventuelt skulde føre til positive Skridt, vil der næppe fra dansk Side være Grund til at nære nogen øjeblikkelig Ængstelse; thi skulde man søge at reorganisere det engelske Landbrug efter de samme Linjer som vort, er der meget der taler for, at dette vil tage det meste af en Menneskealder, da der er mange Forhold, der her maa tages i Betragtning. Af størst Vigtighed er sandsynligvis den rent psykologiske Opfattelse; hvilket Syn man har paa Jordens Betydning. Her gør der sig en stor Forskel gældende i de to Lande, idet Jordbesiddelse i England ofte er dikteret af andre end rent økonomiske Hensyn, nemlig dels den sociale Positur, dels Lystejendomssynspunktet; men selv om Befolknings-Presset skulde bevirke, at disse Hindringer for en Ændring i Udviklingen vilde bortfalde, kan man ikke stampe en Slægt af Landbrugere op af Jorden. Der er næppe noget Erhverv, som i højere Grad kræver personligt Kendskab og er mere afhængigt af den enkelte Leders personlige Dygtighed, end Landbruget. Beviset herfor har man i, at et Stykke Jord i de rette Hænder kan udbringe saa langt mere, end man havde ventet; naa, der er jo ogsaa Vækstmuligheder i selve Jorden, og for den, der forstaar at finde disse, er der Udvikling. Men ogsaa andre Forhold gør sig gældende, f. Eks. Transportvæsenets Organisation, der i et Industriland, som England, eventuelt vil kræve en væsentlig Omlægning, hvis Agerbruget skal udvides stærkt, og endelig spiller Landbrugs-Kredit en overordentlig stor Rolle.

MINISTRY OF AGRICULTURE AND FISHERIES: Report on Agricultural Credit. London. H. M. Stationary Office. 104 S. 1926. Pris 1 sh 6 d.

I Aarene efter Krigen er Spørgsmaalet om Landbrugets Reorganisation taget op til Drøftelse i England saavel fra offentlig som fra privat Side, For Exempel kan nævnes den for nylig foretagne Undersøgelse af den Maade, hvorpaa Handelen med Landbrugsprodukter er organiseret, og en Række Rapporter, som det engelske Landbrugsministerium har udsendt vedrørende Emner angaaende Landbrugets Økonomi. „Report on Agricultural Credit“ udarbejdet af en af Landbrugsministeriets Embedsmænd, R. R. Enfield, er en af disse.

Denne engelske Interesse for Landbruget bør følges med den største Agtpaagivenhed fra Danmarks Side, dels fordi de økonomiske Foreteelser i de store Lande altid har stor Betydning for de mindre, dels fordi England er vort særlige Marked for Landbrugsprodukter. Men selv om man i England skulde fortsætte denne Undersøgelse af Landbrugets økonomiske Forhold med stor Energi, og selv om dette eventuelt skulde føre til positive Skridt, vil der næppe fra dansk Side være Grund til at nære nogen øjeblikkelig Ængstelse; thi skulde man søge at reorganisere det engelske Landbrug efter de samme Linjer som vort, er der meget der taler for, at dette vil tage det meste af en Menneskealder, da der er mange Forhold, der her maa tages i Betragtning. Af størst Vigtighed er sandsynligvis den rent psykologiske Opfattelse; hvilket Syn man har paa Jordens Betydning. Her gør der sig en stor Forskel gældende i de to Lande, idet Jordbesiddelse i England ofte er dikteret af andre end rent økonomiske Hensyn, nemlig dels den sociale Positur, dels Lystejendomssynspunktet; men selv om Befolknings-Presset skulde bevirke, at disse Hindringer for en Ændring i Udviklingen vilde bortfalde, kan man ikke stampe en Slægt af Landbrugere op af Jorden. Der er næppe noget Erhverv, som i højere Grad kræver personligt Kendskab og er mere afhængigt af den enkelte Leders personlige Dygtighed, end Landbruget. Beviset herfor har man i, at et Stykke Jord i de rette Hænder kan udbringe saa langt mere, end man havde ventet; naa, der er jo ogsaa Vækstmuligheder i selve Jorden, og for den, der forstaar at finde disse, er der Udvikling. Men ogsaa andre Forhold gør sig gældende, f. Eks. Transportvæsenets Organisation, der i et Industriland, som England, eventuelt vil kræve en væsentlig Omlægning, hvis Agerbruget skal udvides stærkt, og endelig spiller Landbrugs-Krediten en overordentlig stor Rolle.

Forfatteren til ovennævnte Rapport mener, at Vanskelighederne for Landbruget ligger i at finde et passende Substitut for Landbruget for den Organisationsenhed, Industrien har fundet i Aktieselskabet. Den Udvikling, der har ført Kapital til Industrien, har altsaa ikke hjulpet Landbruget; men desuden er der andre Forhold, der i England har medvirket til Landbrugets ringe Kapitalkraft. Den særlige engelske Form for tenant farming (Fæste-Landbrug) har medført, at mange Farmere er kommen i Vej uden den nødvendige Driftskapital. Efter en Opførelse synes ca. $\frac{1}{3}$ af de nuværende Farmere at have været Landarbejdere eller lignende. Desuden har Ejendomsforholdene medført, at Ejerne, der i de gode Tider har været villige til at yde en Del Driftskapital, i daarlige Tider ikke har magtet dette eller foretrukket at anbringe deres Penge andre Steder, hvor de gav større Udbytte. I denne Forbindelse nævnes, at ca. 25 pCt. af det engelske Landbrug i 1924 ejedes af Farmerne selv mod kun ca. 15 pCt. i 1920.

Forfatteren kommer herefter ind paa den Trang, det engelske Landbrug har til Kredit. Han skelner mellem kort og lang Kredit. Den korte Kredit er den, som Landbrugerne skal bruge til Driften af deres Ejendomme i Løbet af et Aar, hvorimod den lange er den Kredit, som er nødvendig for Landbrugerne for at skaffe Midler til Køb af Ejendomme og til Investeringer paa længere Sigt. Denne lange Kredit deles igen i en kortere paa nogle faa Aar til Brug f. Eks. til Dræning, til Anskaffelse af visse Redskaber o. lign. og en længere, dels til Overtagelse af Ejendomme, dels til at skaffe de nødvendige Kapitaler til nye Bygninger o. lign. lange Anlæg. Det er dog særlig Driftskapitalen, Forfatteren i første Omgang gaar ind paa. Hidtil har den engelske Farmer faaet sin Driftskredit dels fra Købmændene, der handler med Landbrugsprodukter, dels fra Bankerne og dels fra „The landowners“. Særlig Købmændenes Kredit har meget stor Betydning, hvilket Forfatteren mener er ret uheldigt, thi dels bliver Landmændene nødt til at sælge deres Korn paa et tidligere Tidspunkt, selv om det eventuelt vilde være bedre for dem at vente (til Belysning heraf findes en Del interessante Tabeller), dels bliver Farmerne afhængige af Købmændene, saaledes at de ogsaa maa aftage deres Raastoffer fra de samme Købmænd paa maaske ikke altid fordelagtige Betingelser. Dette saavel som adskillige andre Forhold er belyst ved en Del forskellige Udtalelser.

Hvad angaar den af Bankerne ydede Kredit, synes den absolut ikke at være tilstrækkelig. Kun hvis Farmerne er i

Stand til at yde anden Sikkerhed end deres Produkter, i Form af Værdipapirer, Forsikringspolicer o. lign., synes de at kunne opnaa tilstrækkelig Kredit. Bankerne er aabenbart ikke videre villige til at yde Driftskredit, saaledes at Produkterne danner Sikkerheden, og netop da en stor Del af Landbruget drives som Fæste og ikke Selveje, er dette nødvendigt, da selve Ejendommen ikke kan bruges som Basis for en Kreditgivning, hvad Bankerne maaske heller ikke vilde være villige til at tage som Sikkerhed. I alle Tilfælde hævdes det, at de Farmere, der er blevne Selvejere i de senere Aar, hvortil de ofte har faaet deres Bankers Hjælp, har Vanskelighed ved hos Bankerne at skaffe sig den nødvendige Driftskredit.

I 1923 blev der foretaget en Opgørelse, hvorefter Bankerne ydede Landbruget ca. 20 Mill. £ som Driftskredit, medens den samlede Værdi af Høsten og Kreaturbesætningerne i 1922 er bleven opgjort til 400 Mill. £. Den af Bankerne til Landbrugerne ydede Driftskredit synes saaledes ikke at være særlig stor.

Hvad endelig den af Ejerne til Farmerne ydede Kredit angaar, spiller den den ringeste Rolle.

Inden Forfatteren paa Grundlag af de hidtil givne Oplysninger gaar over til at omtale, hvorledes man skulde reorganisere Landbrugskrediten i England, giver han en desværre alt for kort Fremstilling af Forholdene i U. S. A., saaledes som de nu har udviklet sig efter Federal Reserve Act af 1914 og Federal Farm Loan Act af 1916, begge med adskillige Tillæg. Efter de nu eksisterende Regler kan de til Federal Reserve Systemet knyttede Banker yde Laan til Farmere og Foreninger af Farmere løbende paa indtil 9 Maaneder. Som Sikkerhed for disse Laan stilles Farmernes Produkter, saaledes at der er et vist Registrerings-System for de i Anledning af Laanets Optagelse udstedte Papirer. I denne Forbindelse kan anføres, at Bankerne i Amerika den 1. Januar 1921 havde udlaant ca. 3,9 Milliarder Dollars i kort Kredit til Farmerne. Omregnes det efter den daværende engelske Dollar-Kurs og sættes Tallet i Forhold til Landbrugere i U. S. A., faar man, at der paa dette Tidspunkt ydedes en Kredit paa ca. 94 £ pr. Landbruger, hvorimod hvis man omregner de ovenfor nævnte Tal for Banklaan til engelske Farmere, kommer til et Beløb af ca. 15 £ 6 sh. pr. Landbruger i England. Hidtil er der kun omtalt den korte Kredit, amerikanske Banker yder Farmerne. Ved den ovenfor nævnte Federal Farm Loan Act af 1916 er der dannet en Organisation, hvorigennem der kan ydes lange Laan til

Farmere. Der er oprettet 12 Federal Landbanks, organiserede som Aktieselskaber, men det er Laanerne selv, der maa tegne Aktiekapitalen, idet Regeringen dog i Begyndelsen kan yde Tilskud. Disse Selskaber skaffer Midlerne tilveje ved Udstedelse af Obligationer. Farmere, der ønsker at optage et Laan, maa indenfor vedkommende Federal Landbank slutte sig sammen i Organisationer. Medlemmerne af en Organisation garanterer gensidig for hinanden, hvilket de 12 Federal Landbanks ogsaa gør. Endelig er der i 1923 i Forbindelse med disse Federal Landbanks oprettet 12 Federal Intermediate Credit Banks. Ogsaa disse er organiserede som Aktieselskaber, men det er Regeringen, som ejer Aktiekapitalen. De øvrige Midler faar disse Banker ved Udstedelse af Obligationer, der ikke maa løbe paa mere end 5 Aar og ikke maa overstige 10 Gange enhver Banks Kapital og Reserve. Bankernes Formaal er at yde Laan paa højst 3 Aar til Farmere til mindre Forbedringer o. lign.

Efter at have givet en Skildring af de amerikanske Forhold gaar Forfatteren over til at fremsætte sine Betragtninger over, hvorledes Forholdene burde ordnes i England. Hvad den korte Kredit angaar, mener han ikke, at det amerikanske System med Indregistrering er direkte anvendeligt i England, da de engelske Farmere er meget mistænksomme overfor ethvert Forhold, der bevirker, at andre, særlig deres Naboer, faar Indseende i deres økonomiske Forhold. Paa den anden Side er det hans Opfattelse, at det vilde være ønskeligt, om det blev Bankerne og ikke Købmændene, der yder den korte Kredit til Landbruget, og dette kan kun ske under Forudsætning af, at man finder en Maade, hvorpaa Landbrugets Produkter kan stilles som Sikkerhed. Det mener han kan naas derved, at Bankerne faar en skriftlig bekræftet Sikkerhed i Farmernes Produkter, men at dette Dokument ikke skal være offentligt tilgængeligt, hvorimod der skal være Adgang for andre Banker til at erholde Oplysninger herom, ligesom for private Købmænd, dog kun med vedkommende Farmers Tilladelse. Hvad angaar den lange Kredit mener Forfatteren, at denne bør ordnes efter samme System som i U. S. A. og ikke efter det paa Fastlandet gældende, og saaledes at der bliver Adgang til saavel at faa Laan paa længere Aaremaal som blot paa 2—3 Aar.

Denne Tanke, hvorefter man vil drage en Skillelinje mellem de lange Laan, der ydes Landbruget, saaledes at en Del af dem ydes paa kortere Aaremaal og en Del paa længere Aaremaal, synes sund, thi en Del af den Kredit, Landbruget

har Brug for, er jo netop til Kapitalinvestering, som blot varer nogle Aar, og hvis man overfor saadanne kun har Mulighed for at optage Laan paa f. Eks. indtil 50—60 Aar, kan man let komme til at yde større Laan til Landbruget, end det i Virkeligheden har Brug for; eventuelt gør dette sig gældende herhjemme, hvor vi ikke har denne Mellemløst; dog er det muligt, at Sparekasserne i nogen Grad fylder dette Savn.

Gustav Ole Bech.

Beretning til Rigsdagen fra det i Henhold til Lov af 8. August 1925 nedsatte Rigsdagsudvalg angaaende Andelsbanken. J. H. Schultz Forlagsboghandel A/S 1926. Pris Kr. 4,50.

Udvalget giver i sin Beretning først en Fremstilling af Andelsbankens Udvikling, derefter af Bankens Stilling ved Udgangen af 1924 og endelig en Fremstilling af Forsøgene paa at redde Banken. Hertil slutter sig stenografiske Referater af Udvalgets Vidneafhøringer, ca. 125 Sider, og endelig Udvalgets Korrespondance omfattende ca. 160 Sider.

International Bogliste.

England.

- Family Income Insurance.** A scheme of family endowment by the method of insurance. Af Joseph L. Cohen. London: King 1926.
- State Trading Adventure.** Af Frank H. Collier. Oxford University Press. 1925.
- The Land and its People.** Af Lord Ernle. London: Hutchinson.
- The Rise of Modern Industry.** Af J. L. og Barbara Hammond. London: Methuen. 1925.
- The Science of Public Finance.** Af G. Findlay Shirras. Anden Udgave, London. Macmillan. 1925. 21 sh.
- Foreign Exchange and Foreign Bills in Theory and Practice.** Af W. F. Spalding. Sjette Udgave. London. Pitman.
- Currency Problems and Policy of the Soviet Union.** Af Prof. L. N. Yurovsky. London. Parsons. 2 sh. 6 d.
- The Confessions of a Capitalist.** Af Ernest J. P. Benn. London. Hutchinson & Co.
- Memorials of Alfred Marshall.** Af A. C. Pigou. London. Macmillan and Co. Ltd. 1925. 12 sh. 6 d.
- Studies in Public Finance.** Af E. R. A. Seligman. London. Macmillan and Co. Ltd. 14 sh.